

Üstündağ, A. (2022). Ergenlerin sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal destek algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(42), 169-190.

DOI: 10.21550/sosbilder.960816
Araştırma Makalesi / Research Article

ERGENLERİN SOSYAL MEDYA KULLANIM AMAÇLARI İLE SOSYAL DESTEK ALGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Alev ÜSTÜNDAĞ*

Gönderim Tarihi / Sending Date: 1 Temmuz / July 2021

Kabul Tarihi / Acceptance Date: 20 Eylül / September 2021

ÖZET

Sosyal medya uygulamaları ergenler arasında sıklıkla kullanılmaktadır. Ergenlerin algıladıkları sosyal desteğin benlik saygısı ve iyilik hâli ile ilişkisi bulunmaktadır. Bu nedenle yapılan çalışmada ergenlerin sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal destek algı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Nicel bir araştırma olarak tasarlanan çalışmada, bağıntısal yöntem kullanılmıştır. Araştırmaya 12-15 yaş arasında bulunan 152 ergen katılmıştır. Araştırma verileri; kişisel bilgi formu, Sosyal Medya Kullanım Amaçları Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistik analiz testleri ve Pearson korelasyon analizi testi yapılmıştır. Araştırma sonucunda ergenlerin sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal destek algı düzeyleri arasında anlamlı, olumlu yönde ve zayıf bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ergenlerin ders dışı ekran kullanım sürelerinin oldukça fazla olduğu, sosyal medyayı en fazla mesaj göndermek ve almak ve bilgiye erişim amacıyla kullandıkları ve sosyal destek algı düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: sosyal medya, sosyal destek, ergen, internet, medya

* Dr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü, Ankara / TÜRKİYE, alev.ustundag@sbu.edu.tr

Investigation of the Relationship between Social Media Usage Purposes of Adolescents and Their Perceptions of Social Support

ABSTRACT

Social media applications are frequently used among adolescents. Adolescents' perceived social support is associated with their self-esteem and well-being. For this reason, this study, it was aimed to examine the relationship between adolescents' social media use purposes and social support perception levels. In the study, which was designed as quantitative research, the relational method was used. 152 adolescents between the ages of 12 and 15 participated in the study. Research data were obtained by using personal information form, Social Media Usage Purposes Scale and Multidimensional Perceived Social Support Scale. Descriptive statistical analysis tests and Pearson correlation analysis tests were used in the analysis of the data. As a result of the research, it was determined that there is a significant, positive, and weak relationship between adolescents' social media use purposes and social support perception levels. In addition, it has been determined that adolescents have a high extracurricular screen use time, they use social media mostly for sending and receiving messages and accessing information, and their social support perception levels are high.

Key words: *social media, social support, adolescent, internet, media*

Giriş

Sosyal medya; sanal topluluklar içinde fikirlerin, bilgilerin ve kişisel içeriklerin paylaşılmasına izin veren bilgisayar tabanlı teknolojiyi ifade etmektedir. Sosyal medya; Facebook ve Google+ gibi sosyal ağ sitelerini, Twitter gibi mikroblog sitelerini ve Instagram, Snapchat ve YouTube gibi fotoğraf ve video paylaşım sitelerini içermektedir (Smith vd., 2021).

2021 Dünya İnternet, Sosyal Medya ve Mobil Kullanım İstatistikleri değerlendirildiğinde 4,66 milyar internet kullanıcısı bulunmakta ve dünya nüfusunun yarısından fazlası (% 59) internet kullanmaktadır (We Are Social & Hootsuite, 2021). Dünya genelinde 4,20 milyar sosyal medya kullanıcısı vardır. Bu oran dünya nüfusunun

% 53'ünü ifade etmektedir (We Are Social & Hootsuite, 2021). Raporla göre sosyal medya kullanıcılarının yıllık büyüme oranı % 13,2 olarak tespit edilmiştir. İnternet kullanıcıları günde ortalama 7 saat internet kullanırken mobil İnternet kullanıcılarının günlük mobil kullanım süreleri 3,5 saat olarak belirlenmiştir. We Are Social Digital in 2021 raporuna göre dünya genelinde sosyal medya kullanıcı sayısı 4,20 milyar olup kullanıcıların neredeyse tamamı uygulamaları mobil cihazları aracılığıyla kullanmaktadır. Raporun bir diğer çarpıcı sonucu sosyal medya kullanıcı sayısının 2021 yılına gelene kadar % 82'lik bir artış göstermiş olmasıdır. Raporla göre sosyal medya kullanıcıların bu uygulamaları kullanma amaçları arasında; (a) güncel haber ve gelişmeleri takip edebilme (% 36,5), (b) eğlenceli içeriklere ulaşabilme (% 35), (c) boş vakti değerlendirebilme (% 34,4), (d) arkadaşlarla iletişim hâlinde olabilme ve yaptıklarını takip edebilme (% 33), (e) fotoğraf ya da video paylaşabilme (% 27,9), (f) ürün arayabilme (% 27,5) yer almaktadır (We Are Social & Hootsuite, 2021).

Ülkemiz açısından istatistikler incelendiğinde ise 2021 yılı itibariyle 65,80 milyon (% 77,7) internet kullanıcısı bulunmakta olup bu oran 2020 yılına göre 3,7 milyon artış göstermiştir. Ülkemizde aktif sosyal medya kullanıcısı sayısı 60 milyon olarak belirlenmiştir. Oran, toplam nüfusun % 70,8'ini ifade etmektedir. Aktif sosyal medya kullanıcısı oranı da 2020 yılına göre % 11 artış göstermiştir (We Are Social & Hootsuite, 2021). Ülkemizde internet kullanım süresi 8 saat olarak tespit edilmiştir. Yapılan incelemede 8 saatin 3'ü aktif olarak sosyal medya uygulamalarında geçirilmektedir. Ayrıca Google Play'e (2021) göre sosyal medya uygulamaları en popüler ücretsiz uygulamalar listesinde ilk sıralarda yer almaktadır. Bu sosyal medya uygulamalarının toplamda yaklaşık 4 milyar kez indirildiği belirtilmiştir. Bu internet ve sosyal medyanın temel ihtiyaçlar kadar talep gördüğünü göstermektedir.

Ergenler, teknolojik cihazları ve yenilikleri takip eden ve en fazla kullanıcıları olan grupta yer almaktadır. Genellikle internet, cep telefonları, sosyal medya ve diğer cihazlar da dâhil olmak üzere yeni teknolojileri erken benimseyebilme potansiyeline sahiptirler (Moawad & Ebrahem, 2016). Teknolojiyi kullanmayı yaşlandıkça öğrenen önceki nesillere kıyasla günümüz ergenleri teknoloji çağına doğmuştur. Bu nedenle kendilerini teknolojiden ayırmakta zorlananlar da yine ergenlerdir. Çünkü güncel değillerse ya da iyi bağlantılara sahip değillerse akranları arasında sosyal olarak olumsuz durumlar yaşayabilmektedirler. Bunun sonucunda da ergenler tüm bu yeni teknoloji biçimlerine çok zaman harcamakta ve artık bunlar giderek artan bir şekilde yaşamlarına entegre olmaktadır (Moawad & Ebrahem, 2016). Ergenler, aileleriyle olduğu kadar arkadaşlarıyla da iletişim hâlinde olmalarına yardımcı olduğu için teknolojinin günlük yaşamlarının önemli bir parçası olduğunu belirtmektedir (Richards vd., 2010).

Sosyal medya; iletişim kurma, bilgi edinme ve paylaşma gibi olanaklarıyla ergenlerin hayatını kolaylaştırmaktadır (Yellowlees & Marks, 2007). Ancak kontrol edilemediğinde ve aşırı kullanıldığında bağımlılık yapabilme potansiyeli Young (2004) tarafından ifade edilmiştir. Griffiths ve Szabo (2014) ise internette kullanılan uygulamaların da bir bağımlılık kaynağı olduğunu vurgulamaktadır. Ryan, Chester, Reece ve Xenos'un (2014) sosyal medyanın bazı kullanıcılarda bağımlılık yaptığı ileri sürmeleri, görüşü destekler niteliktedir. Yapılan araştırmalar sorunlu sosyal medya kullanımının bağımlılıkla ilişkili olduğunu ileri sürmektedir (Griffiths, 2013; van den Eijnden vd., 2016). Bu nedenle literatürde sorunlu sosyal medya kullanımı, davranışsal bir bağımlılık olarak kavramsallaştırılmaktadır.

Sosyal medya kullanımı ergenler arasında daha yaygındır (Üstündağ, 2020). Andreassen'a göre (2015) ergenler çevrimiçi ortamda daha az otorite ve ebeveyn baskısı hissettikleri için sosyal

medyayı daha sık kullanmaktadır. Ayrıca ergenlerin teknolojik yeniliklere daha açık oldukları ve yeni teknolojileri kullanmaya olan eğilimleri de sosyal medyayı daha yoğun kullanma sebepleri arasında bulunmaktadır (Prensky, 2001). Ergenler gelişimsel özellikleri ve gereksinimleri nedeniyle sorunlu sosyal medya kullanımına karşı daha savunmasız olabilmektedir (Valkenburg & Peter, 2011). Ergenlik döneminde duygusal sorunların artması ve bu sorunlarla baş etme aracı olarak internet ve sosyal medyanın kullanımı da söz konusudur (Yen vd., 2008). Dolayısıyla ergenlerin sosyal medya kullanımı ve sosyal medyanın olumsuz sonuçlarına maruz kalma konusunda daha dezavantajlı oldukları söylenebilir. Ancak değerlendirme yapılması ve etkinin hangi yönde olduğunun ifade edilebilmesi için ergenlerin sosyal medya kullanım amaçlarının belirlenebilmesi gerekmektedir.

Ergenlik döneminde yaşanan akademik baskı, ebeveynlerden bağımsızlık kazanma, akranlarla yakın ilişkiler, fiziksel olgunlaşma, romantik ilişkilere başlama, ebeveynlerin beklentileri gibi büyük yaşam değişiklikleri stresli olayların meydana gelme sıklığında ciddi bir artışa neden olabilmektedir (Pettit vd., 2010; Mezulis vd., 2010). Sosyal destek, strese karşı koruyucu faktörlerden biri olarak ifade edilmektedir (Thoits, 1986). Özellikle çocuk ve ergen araştırmalarında sosyal destek; topluluk, sosyal ağlar ve yakın ilişki kurulan kişiler tarafından verilen gerçek veya algılanan araçsal durumlar olarak tanımlanmaktadır (Lin vd., 1986). Bu tanım, sosyal destek (yapısal, işlevsel ve bağlamsal) çalışmalarının farklı bakış açılarını, farklı analiz düzeylerini (topluluk, sosyal ağlar ve yakın ilişkiler) içermekte, gerçek ve algılanan destek arasında ayırım yapılmasına imkân vermektedir (Cohen & Wills, 1985). Cohen ve Wills (1985) tarafından yapılan sosyal destek sınıflandırması ergenlerin gereksinim duyduğu farklı destek türlerine odaklanmaktadır. Örneğin en çok ihtiyaç duydukları destek türlerinden biri olan duygusal destek; dinleme, kendini ifade edebilme, sevgiyi ifade etme ve takdir etme gibi etkili davranışları kapsamaktadır. Vollmann ve arkadaşları

(2010) ergenlere sağlanan duygusal desteğin depresyon açısından önemli olduğunu ve ergenlerin benlik saygısını güçlendiren bir kabul duygusu ile desteklenmesi için en faydalı olduğunu bulmuşlardır. Ergenlerde arkadaş ve aileden gelen duygusal desteğin diğer destek türlerine göre daha üstün olduğu ortaya konmuştur (Griffiths vd., 2011).

Sosyal desteğe ilişkin destek kaynakları çevresel ve sosyal koşullara odaklanmaktadır. Ergenler için ana kaynaklar; aile, akranlar, okul arkadaşları ve öğretmenleri, spor, kültürel ve sosyal organizasyonlar ve gruplar ile çevrimiçi sosyal ağlardır (Stice vd., 2004). Araştırmalara göre sosyal desteğe sahip olmak ve kullanmak, daha düşük depresyon oranları, daha iyi akademik başarı ve daha düşük madde kullanım oranları ile doğrudan ilişkilidir (Cava vd., 2010; Somers vd., 2008). Başka bir deyişle sorunlarla karşılaştıklarında, daha fazla desteğe sahip ergenlerin daha az desteğe sahip olanlara göre depresyona girme olasılığı daha düşük olacaktır. Kessler ve arkadaşları (1985) tarafından yapılan araştırma da ergenlerde sosyal desteğin benlik saygısı üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur. Ergenlerin ebeveynlerinden ya da arkadaşlardan aldıkları sosyal desteğin, ergen benlik saygısı ve iyilik hâli ile ilişkili olduğunu gösteren araştırmalar da bulunmaktadır (Siddique & D'Arcy, 1984).

Sosyal medya uygulamaları ergenler arasında sıklıkla kullanılmaktadır. Pandemi nedeniyle ekran kullanım süresinin artmış olmasının ve arkadaşlarla görüşme olanağı olarak sosyal medya uygulamalarının kullanılmasının oran üzerinde etkileri olduğu düşünülmektedir. Arkadaşlardan uzaklaşma ve sosyal ortamlarının sınırlandırılmış olması ergenlerin algıladıkları sosyal destek kaynaklarını da etkilemiş olabilir. İşte bu bağlamda çalışmanın amacı, ergenlerin (ortaokul öğrencilerinin) sosyal medya kullanım amaçlarını ve sosyal destek algı düzeylerini ölçerek belirlenen sosyal medya kullanım amaçlarının ergenlerin sosyal destek algı düzeyleri ile ilişkide

olup olmadığını tespit etmektir. Bu kapsamda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Ergenler sosyal medyayı en çok hangi amaçlarla kullanmaktadır?
2. Ergenlerin sosyal destek algı düzeyleri nasıldır?
3. Ergenlerin sosyal medya kullanım amaçlarıyla sosyal destek algı düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Ergenlerin sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal destek algı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada nicel araştırma tekniğinden yararlanılmış, nicel araştırma yöntemlerinden bağıntısal yöntem kullanılmıştır (Büyüköztürk vd., 2019). Bağıntısal yöntemde değişkenler arasında ilişki olup olmadığı araştırılmaktadır. Bu çalışmalarda iki ya da daha fazla değişkene ilişkin katılımcılardan veri toplanmakta, verilerin istatistiksel analizi sonucunda da değişkenler arasında bağıntı olup olmadığı belirlenmektedir (Büyüköztürk vd., 2019).

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini; Ankara ili Etimesgut ilçesinde bulunan ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı özel ve resmi ortaokullara devam eden 12-15 yaş arası ergenler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örnekleme küme örnekleme yönteminden yararlanılarak belirlenmiştir. Küme örnekleme yönteminde evren, çoğu zaman aynı amaçlı kümelerden oluşmakta ve bütün kümelerin seçilme şansı bulunmaktadır (Büyüköztürk vd., 2019). Küme örnekleme yönteminde evren, küme olarak adlandırılan gruplara ayrılmakta olup her küme de bir örneklem birimi olarak tanımlanmaktadır. Müdürlükten alınan bilgiye göre 12-15 yaş grubunun eğitimine devam ettiği 28 okul

bulunmaktadır. Örneklem grubunda % 10 seçim uygulanmış ve 3 okul küme olarak belirlenmiştir. Bu okullardan çalışmaya katılacak öğrencilerin seçiminde basit rastgele örneklem seçimi yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmaya 12-15 yaş arasında bulunan 152 ergen gönüllü olarak katılmıştır. Çalışma grubuna ait bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur:

Tablo 1: Örneklem Grubunda Bulunan Ergenlere İlişkin Bilgiler

Genel Bilgiler	Kız		Erkek	
	n	%	n	%
Cinsiyet	92	100	60	100
Yaş				
12	12	13	0	0
13	10	11	26	43
14	58	63	34	57
15	12	13	0	0
Toplam	92	100	60	100
Sınıf				
5. sınıf	12	13	0	0
6. sınıf	10	11	26	43
7. sınıf	54	59	34	57
8. sınıf	16	17	0	0
Toplam	92	100	60	100
Kullandıkları teknolojik araçlar				
Cep telefonu	4	4	12	20
Cep telefonu ve bilgisayar	68	74	48	80
Cep telefonu ve tablet	4	4	0	0
Cep telefonu, bilgisayar ve tablet	16	17	0	0
Toplam	92	100	60	100
Kullandıkları sosyal medya uygulamaları				
Whatsapp	24	26	8	13
Twitter	38	41	2	3
Instagram	20	22	0	0
Tiktok	10	11	50	84
Toplam	92	100	60	100
Ders dışı ekran kullanım süreleri				
1-2 saat arası	14	15	12	20
3-4 saat arası	44	48	0	0
5-6 saat arası	22	24	0	0

7-8 saat arası	8	9	48	80
9 saat ve üstü	4	4	0	0
Toplam	92	100	60	100

Araştırmaya 92'si kız, 60 tanesi erkek olmak üzere toplamda 152 ergen gönüllü olarak katılmıştır. Hem kızların (% 63) hem de erkeklerin (% 57) çoğunluğu 14 yaşındadır. Araştırmaya katılan hem kızların (% 59) hem de erkeklerin (% 57) çoğunluğu 7. sınıfa devam etmektedir. Kızların kullandıkları teknolojik araçlar cep telefonu, bilgisayar ve tablet olup en fazla cep telefonu ve bilgisayar kullanmaktadırlar (% 74). Erkeklerin kullandıkları teknolojik araçlar cep telefonu ve bilgisayar olup en fazla ikisini birlikte kullanmaktadırlar (% 80). Kızların en fazla kullandıkları sosyal medya uygulaması Twitter (% 41) olarak belirlenirken erkeklerin en fazla kullandıkları sosyal medya uygulaması Tiktok (% 84) olarak belirlenmiştir. Kızların yarıya yakını (% 48) 3-4 saat arası ders dışı etkinlikler için ekran kullanımı içindeyken erkeklerin ise oldukça yüksek bir oranı (% 80) ders dışı etkinlikler için ekran karşısında vakit geçirmektedirler.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın amacını gerçekleştirmek için kullanılan temel veri toplama araçları; kişisel bilgi formu, Sosyal Medya Kullanım Amaçları Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'dir.

Kişisel bilgi formunda; araştırmaya katılan ergenlerin yaşları, devam ettikleri sınıf, kullandıkları teknolojik araçlar, kullandıkları sosyal medya uygulamaları ve ders dışı ekran kullanım süreleri gibi bilgilere yer verilmiştir.

Sosyal Medya Kullanım Amaçları Ölçeği; araştırma kapsamında Solmaz ve diğerleri (2013) tarafından 14 madde olarak geliştirilen ve bir başka araştırmada Çömlekçi ve Başol (2019) tarafından doğrulayıcı faktör analizi yapılarak 11 maddeye indirilen Sosyal Medya Kullanım

Amaçları Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin amacı, bireylerin sosyal medya kullanım sebeplerini ortaya çıkarabilmektir. Ölçek, beşli Likert tipi değerlendirmeye sahip olup 11 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin standartlaştırılmış yükleri 0,57 ile 0,60 arasında olup içsel tutarlılığı (Cronbach's Alpha) 0,819 olarak tespit edilmiştir. Mevcut araştırma için ölçeğin Cronbach's Alpha katsayısının 0.787 olduğu tespit edilmiştir.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği; Eker, Akar ve Yıldız (2001) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek; aile, arkadaşlar ve özel biri olmak üzere üç farklı kaynaktan alınan sosyal desteğin yeterliliğini bireysel olarak değerlendirmekte ve toplam 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, yedili likert tipinden oluşmaktadır. Elde edilen puanın yüksek olması algılanan sosyal desteğin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçek puanlarının iç tutarlılığı kabul edilebilir düzeyde (Cronbach alfa katsayıları = 0,80-0,95) bulunmuştur. Mevcut araştırma için ölçeğin Cronbach's Alpha katsayısının 0.793 olduğu tespit edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Verilen toplanması için öncelikli olarak okullara gidilerek müdürleri ile görüşülmüştür. Araştırmanın içeriği, amacı ve uygulaması hakkında müdürler bilgilendirildikten sonra, sınıf öğretmenleri ile irtibat kurularak çevrimiçi olarak hazırlanmış ölçek formu linkinin öğretmen ve sınıf gruplarından paylaşılması talep edilmiştir. Araştırma gönüllülük esasına uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Ergenlerden ve ebeveynlerinden çevrimiçi gönüllü katılım izni alınmıştır. Araştırma linkinin gruplardan paylaşılmasından 1 hafta sonra hatırlatma mesajı atılarak katılımın artırılması sağlanmaya çalışılmıştır.

Verilerin Analizi

Ergenlerden çevrimiçi toplanan formlar SPSS 22 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öncelikli olarak verilerin homojen olup olmadığı analiz edilmiştir. Yapılan Kolmogorow-Smirnov Testi

sonucunda verilerin homojen olduğu belirlenmiştir. Ergenlerin ölçeklerden aldıkları puanlar arasında ilişki olup olmadığı belirleyebilmek için de Pearson korelasyon analizi testi yapılmıştır.

Araştırmanın Etik İzni

Söz konusu araştırma için Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulundan 04/06/2021 tarihli ve 21/402 kayıt numarası ile onay alınmıştır.

Bulgular

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, araştırmanın temel amacı ve alt amaçları doğrultusunda açıklanmaya çalışılmıştır. Ergenlerin cinsiyetlerine göre sosyal medya kullanım amaçları Tablo 2’de sunulmuştur:

Tablo 2: Ergenlerin Sosyal Medya Kullanım Amaçları

Sosyal Medya Kullanım Amaçları	Kız		Erkek	
	n	%	n	%
Arkadaşlarla iletişimde bulunmak için kullanırım.	46	50	48	80
Eğlenmek ve rahatlamak için kullanırım.	34	37	48	80
Boş zamanları değerlendirmek için kullanırım.	28	30	48	80
Müzik dinlemek için kullanırım.	30	33	0	0
Mesaj göndermek ve almak için kullanırım.	48	52	48	80
İnsanları daha iyi tanımak için kullanırım.	10	11	48	80
Olayları/gündemi takip etmek için kullanırım.	38	41	48	80
Kişisel sunum ve bilgi paylaşımı için kullanırım.	22	24	12	20
Kişi ve organizasyonlara ulaşmak için kullanırım.	16	17	12	20
Fikir alışverişinde bulunmak için kullanırım.	20	22	12	20
Bilgiye erişim amacıyla kullanırım.	44	48	60	100

Tabloda görüldüğü üzere kızlar sosyal medyayı en fazla mesaj göndermek ve almak için kullanırken (% 52) erkeklerin tamamı bilgiye erişim amacıyla kullanmaktadır (% 100). Kızların ayrıca arkadaşlarıyla iletişimde bulunmak (% 50), bilgiye erişmek (% 48) ve olayları/gündemi takip etmek amacıyla (% 41) da sosyal medyayı

yüksek oranda kullandıkları görülmektedir. Erkeklerin de % 80'inin aynı zamanda arkadaşlarla iletişimde bulunmak, eğlenmek ve rahatlamak, boş zamanları değerlendirmek, mesaj göndermek ve almak, insanları daha iyi tanımak ve olayları/gündemi takip etmek amacıyla sosyal medyayı yoğun olarak kullandıkları görülmektedir. Ergenlerin sosyal destek algı düzeyleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Ergenlerin Sosyal Destek Algı Düzeyleri

Sosyal destek algı düzeyi ortalaması	Aile	Arkadaş	Özel biri	Toplam
N	152	152	152	152
Ortalama	5,89	5,76	6,54	6,06

Yapılan analiz sonucunda ergenlerin hem ölçeğin alt boyutlarında hem de toplamında ortalama puanlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Ölçek ortalamasının analizi sonucunda belirlenen puanın yüksek oluşu ergenlerin aile, arkadaş, özel biri ve genel olarak algıladıkları desteğin yüksek olduğunu göstermektedir. Ergenlerin sosyal medya kullanım amaçlarıyla sosyal destek algı düzeyleri arasında ilişki Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Ergenlerin Sosyal Medya Kullanım Amaçlarıyla Sosyal Destek Algı Düzeyleri Arasında İlişki

Ölçekler	Analiz	Sosyal Medya	Sosyal Destek
Sosyal Medya	Pearson Correlation	1	,340**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	152	152
Sosyal Destek	Pearson Correlation	,340**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	152	152

Yapılan Pearson korelasyon analizi sonucunda ergenlerin sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal destek algı düzeyleri arasında anlamlı, olumlu yönde ve zayıf bir ilişki olduğu görülmektedir. Elde

edilen Pearson korelasyon analizi sonucunun 0,2 ile 0,4 arasında olması zayıf korelasyon olduğunu ifade etmektedir (Erilli, 2018).

Tartışma

Araştırmaya katılan ergenler, 12-15 yaş aralığında olmalarına karşın hepsinin cep telefonu bulunmaktadır. Cep telefonunun yanı sıra bilgisayar da tüm katılımcılarda mevcuttur. Eğitimin uzaktan devam etmesi nedeniyle ergenlerin tamamında bilgisayarın bulunması temel ihtiyaç kapsamında değerlendirilebilir. Cep telefonlarının bulunması sosyal medya uygulamalarını kullanmalarını da sağlamaktadır. Yapılan analizde ergenlerin genellikle Whatsapp, Twitter, Instagram ve Tiktok kullandıkları; bunun yanı sıra kızların en fazla Twitter, erkeklerin en fazla Tiktok sosyal medya uygulamalarını kullandıkları belirlenmiştir. Çerçi, Canöz ve Canöz'ün (2020) sosyal medya kullanımı ile ilgili yaptıkları güncel araştırma sonucunda katılımcıların kullandıkları sosyal medya uygulamalarının Twitter, WhatsApp, Instagram ve Tik Tok olduğu belirlenmiştir. Koçyiğit ve Koç (2021) tarafından yapılan araştırmanın sonucunda da benzer şekilde gençler arasında en fazla kullanılan sosyal medya uygulamalarının ilk üçü Instagram, WhatsApp ve Twitter olarak belirlenmiştir. Elde edilen bulgunun güncel literatür ile uyumlu olduğu görülmektedir.

Ders dışı ekran kullanım süreleri kapsamında yapılan analiz kızların 3-4, erkeklerin ise 7-8 saat arasında ekran kullanım süreleri olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu bulgu, ergenlerin günlerinin büyük bir kısmını ekran karşısında ve hareketsiz geçirdikleri şeklinde yorumlanabilir. Araştırmaya katılan ergenlerin tamamının cep telefonuna sahip olması, ekranların taşınabilir ve kolay ulaşılabilir olması nedeniyle de ekran sürelerinde artış olduğu şeklinde yorum yapılabilir. Okumuş (2018) tarafından yapılan araştırma sonucunda da ergenlerin % 84'ünün sosyal medya uygulamalarını cep telefonları aracılığıyla kullandıkları belirlenmiştir. Kullanımının kolay olması ve

taşıma kolaylığı sosyal medya uygulamalarının ergenler arasında kullanım artışı üzerinde etkili olmuş olabilir.

Sosyal medya uygulamalarının ergenler için iletişim aracı olduğu yapılan inceleme sonucunda görülmektedir. Mesaj göndermek ve almak, arkadaşlarla iletişimde bulunmak, bilgiye erişmek, eğlenmek ve rahatlamak, boş zamanları değerlendirmek, insanları daha iyi tanımak ve olayları/gündemi takip etmek ergenlerin sosyal medyayı kullanım amaçları olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde araştırma sonuçlarıyla tutarlı olarak Ürkmez ve Eskicumalı (2021) kullanıcıların en fazla bilgi edinme, boş zamanları değerlendirme, sosyalleşme, eğlenme ve rahatlama amacıyla sosyal medyayı kullandıklarını belirlemiştir. Ayrıca yapılan diğer araştırmalar da sosyal medya uygulamalarının benzer amaçlarla kullanıldığı belirlenmiştir (Özata vd., 2014; Koçak, 2012). Çerçi, Canöz ve Canöz (2020) de benzer şekilde araştırmalarında ergenlerin eğlenmek, boş zamanları değerlendirmek, yalnızlıktan kurtulmak, haber almak, gündemi takip etmek gibi nedenlerle sosyal medya uygulamalarını kullandıklarını belirlemiştirlerdir.

Ergenlerin sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal destek algı düzeyleri arasında anlamlı ve olumlu yönde bir ilişki bulunmuştur. Korelasyon analizi sonucunda hangi değişkenin hangi değişkeni etkilediği söylenemez, sadece aralarında bir ilişki olduğundan bahsedilebilir. Bu nedenle Tablo 2’de elde edilen bulgular da göz önünde bulundurulduğunda çalışma grubunda bulunan ergenlerin sosyal medyayı, sosyal destek ihtiyaçlarını giderme yolları arasında değerlendirdikleri söylenebilir. Gelişimsel açıdan değerlendirildiğinde bu yaş grubu için arkadaşlık ilişkileri oldukça önemlidir. Bu nedenle elde edilen sonuç üzerinde ergenlerin pandemi sürecinde arkadaşlarıyla daha kısıtlı vakit geçirmelerinin etkili olduğu düşünülmektedir. Okulların kapalı olması bu yaş grubunun sosyal hayatını oldukça etkilemiştir. Aileden bağımsızlaşmaya ve akran grupları arasında

olmaya olan gereksinimleri yaşanan pandemi nedeniyle olumsuz etkilenmiştir. Bunun sonucunda da hâlihazırda var olan arkadaşlık ilişkileri sosyal medya uygulamaları aracılığıyla sürdürülmeye çalışılmıştır. Arkadaşlarla iletişim hâlinde olma, mesaj gönderme ve alma gibi kullanım amaçlarının bulunmasının da sosyal destek bağlamında değerlendirilebileceği düşünülmektedir. Ergenlerin sosyal destek ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için sosyal medya uygulamalarını kullanma eğiliminde oldukları söylenebilir. McLoughlin ve Lee (2007), sosyal medya uygulamalarının sosyal destek ve bağlanabilirlik üzerinde etkili olduğunu ve ergenlerin sosyal medyada kendilerini doğru ifade edebilmelerinin kendini gerçekleştirmelerine hizmet ettiğini ve sağladığını ileri sürmektedir. Daha önce yapılan araştırmalar ergenlerin düşük sosyal desteğe sahip olduklarında sosyal medya uygulamaları ve internet bağımlılığı risklerinin yüksek olduğunu ileri sürmektedir (Köseoğlu & Erçevik, 2015; Anlı, 2018). Ancak yapılan çalışmada ergenlerin algıladıkları sosyal desteğin yüksek olduğu belirlenmiştir. Sosyal destek algıları yüksek olmasına karşın sosyal medya kullanım amaçları arasında olumlu ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu da ergenlerin sosyal ortamlarının oldukça kısıtlanması sonucunda akranlarıyla sosyal ilişkilerini uygulamalar aracılığıyla sürdürdükleri düşüncesini desteklemektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde olumlu bir etkiden bahsedilmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda ergenlerin sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal destek algı düzeyleri arasında anlamlı ve olumlu yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ergenlerin sosyal gelişimlerinin desteklenmesi gelişimleri açısından önemlidir. Bu nedenle yapılacak diğer araştırmalarda farklı yaş grupları (ilköğretim, lise ve üniversite) ve farklı okul türlerinin bulunduğu çalışmalar planlanabilir. Ayrıca farklı ilçelerde bulunan okulların dâhil edildiği araştırmalar da yapılabilir.

Sınırlılıklar

Pandemi nedeniyle yapılan araştırmanın verilerinin çevrimiçi toplanması ve uygulama yapılan okulların sayısı araştırmanın sınırlılıkları arasında yer almaktadır.

Bilgi Notu

Makale araştırma ve yayın etiğine uygun olarak hazırlanmıştır. Bu çalışma için gerekli etik kurulu izni, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulunun 04.06.2021 tarihinde yaptığı toplantıda 21/402 kayıt numarası ile alınmıştır.

Kaynakça

- Andreassen, C. S. (2015). Online social network site addiction: A comprehensive review. *Curr Addict Rep*, 2(2), 175-184.
- Anlı, G. (2018). Kişilerarası duyarlılık ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *MANAS Journal of Social Studies*, 7(01), 103-118.
- Büyüköztürk, Ş., Özcan Akgün, E., Karadeniz, Ş., Demirel, F., Kılıç Çakmak, E. (2019). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cava, M. J., Murgui, S., Musitu, G. (2008). Diferencias en factores de proteccio'n del consumo de sustancias en la adolescencia temprana y media. *Psicothema*, 20, 389-395.
- Cohen, S. & Wills, T. A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98, 310-357.
- Çerçi, Ü. Ö., Canöz, N., Canöz, K. (2020). Covid-19 krizi döneminde bilgilendirme aracı olarak sosyal medya kullanımı. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (44), 184-198.

Çömlekçi, M. F. & Başol, O. (2019). Gençlerin sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal medya bağımlılığı ilişkisinin incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(4), 173-188.

Eker, D., Arkar, H., Yıldız, H. (2001) Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikol Dergisi*, 12, 17-25.

Erilli, N. A. (2018). *İstatistik - 2*. Seçkin Yayıncılık.

Google Play (2021, Haziran 20). Android uygulamaları kategorisinde en popüler ücretsiz uygulamalar.

<https://play.google.com/store/apps/top?hl=tr/>

Griffiths, M. D. (2013). Social networking addiction: Emerging themes and issues. *J Addict Res Ther*, 4, 118.

Griffiths, K. M., Crisp, D. A., Barney, L., Reid, R. (2011). Seeking help for depression from family and friends: A qualitative analysis of perceived advantages and disadvantages. *BMC Psychiatry*, 11(1), 196.

Griffiths, M. D. & Szabo, A. (2014). Is excessive online usage a function of medium or activity? An empirical pilot study. *J Behav Addict*, 3, 74-77.

Kessler, R. C., Price, R. H., Wortman, C. B. (1985). Social factors in psychopathology: Stress, social support, and coping processes. *Annual Review of Psychology*, 36, 531-572.

Koçak, G. (2012). *Bireylerin sosyal medya kullanım davranışlarının ve motivasyonlarının kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı bağlamında incelenmesi: Eskişehir’de bir uygulama*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Koçyigit, M. & Koç, M. A. (2021). COVID-19 sürecinde medya ekolojisindeki değişimin gündem belirleme kuramı çerçevesinde incelenmesi. *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi*, (6), 27-42.

Köseoğlu, S. A. & Erçevik, A. (2015). Lise öğrencilerinin duygusal özerklik ve sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 198-216.

Lin, N., Dean, A., Ensel, W. M. (1986). *Social support, life events, and depression*. Academic Press.

McLoughlin, C. & Lee, M. (2007). *Social software and participatory learning: Pedagogical choices with technology affordances in the Web 2.0 era*.

<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.471.2008&rep=rep1&type=pdf>.

Mezulis, A. H., Funasaki, K. S., Charbonneau, A. M., Hyde, J. S. (2010). Gender differences in the cognitive vulnerability-stress model of depression in the transition to adolescence. *Cognitive Therapy and Research*, 34, 501-513.

Moawad, G. E. & Ebrahim, G. G. S. (2016). The relationship between use of technology and parent-adolescents social relationship. *Journal of Education and Practice*, 7(14), 168-178.

Okumuş, V. (2018). *Çocukların sosyal medya kullanımları ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özata, Z., Kılıçer, T., Ağlargöz, F. (2014). Müptelalardan mesafelilere sosyal ağ sitesi kullanıcısı gençler: Kullanma motivasyonları ve davranışları açısından profilleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(3), 19-38.

Pettit, J. W., Lewinsohn, P. M., Seeley, J. R., Roberts, R. E., Yaroslavsky, I. (2010). Developmental relations between depressive

symptoms, minor hassles, and major events from adolescence through age 30 years. *Journal of Abnormal Psychology*, 119, 811-824.

Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants part 1. *On the Horizon*, 9, 1-6.

Richards, R., McGee, R., Williams, S. M., Welch, D., Hancox, R. J. (2010). Adolescent screen time and attachment to parents and peers. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 164(3), 258-262.

Ryan, T., Chester, A., Reece, J., Xenos, S. (2014). The uses and abuses of Facebook: A review of Facebook addiction. *J Behav Addict*, 3, 133-148.

Siddique, C. M. & D'Arcy, C. (1984). Adolescence, stress, and psychological well being. *Journal of Youth and Adolescence*, 13, 459-473.

Smith, D., Leonis, T., Anandavalli, S. (2021). Belonging and loneliness in cyberspace: Impacts of social media on adolescents' well-being. *Australian Journal of Psychology*, 73(1), 12-23.

Solmaz, B., Tekin, G., Herzem, Z., Demir, M. (2013). İnternet ve sosyal medya kullanımı üzerine bir uygulama. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 7(4), 23-32.

Somers, C. L., Owens, D., Piliawsky, M. (2008). Individual and social factors related to urban African American adolescents' school performance. *High School Journal*, 91, 1-11.

Stice, E., Ragan, J., Randall, P. (2004). Prospective relations between social support and depression: Differential direction of effects for parent and peer support? *Journal of Abnormal Psychology*, 113, 155-159.

Thoits, P. A. (1986). Social support as coping assistance. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 54, 416-423.

- Ürkmez, S. & Eskicumalı, A. (2021). Kullanımlar ve doyumlar teorisi çerçevesinde COVID-19 pandemi sürecinde bireylerin sosyal medya kullanım motivasyonları: Instagram örneği. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(2), 111-129.
- Valkenburg, P. M. & Peter, J. (2011). Online communication among adolescents: An integrated model of its attraction, opportunities, and risks. *J Adolesc Health*, 48, 121-127.
- Van den Eijnden, R. J. J. M., Lemmens, J. S., Valkenburg, P. M. (2016). The Social Media Disorder Scale: Validity and psychometric properties. *Comput Human Behav*, 61, 478-487.
- Vollmann, M., Scharloo, M., Salewski, C., Dienst, A., Schonauer, K., Renner, B. (2010). Illness representations of depression and perceptions of the helpfulness of social support: Comparing depressed and never-depressed persons. *Journal of Affective Disorders*, 125, 213-220.
- We Are Social & Hootsuite (2021, Haziran 15). Digital 2021. <https://wearesocial.com/digital-2021>.
- Yellowlees, P. M. & Marks, S. (2007). Problematic Internet use or Internet addiction? *Comput Human Behavior*, 23, 1447-1453.
- Yen, J. Y., Ko, C. H., Yen, C. F., Chen, S. H., Chung, W. L., Chen, C. C. (2008). Psychiatric symptoms in adolescents with Internet addiction: Comparison with substance use. *Psychiatry Clin Neurosci*, 62, 9-16.
- Young, K. S. (2004). Internet addiction: A new clinical phenomenon and its consequences. *Am Behav Sci*, 48, 402-415.

EXTENDED ABSTRACT

Social media refers to computer-based technology that allows sharing ideas, information and personal content within virtual communities. Considering the 2021 World Internet, Social Media and Mobile Usage Statistics, there are 4.66 billion internet users and more than half of the world's population (59%) uses the internet. According to the report, among the purposes of social media users to use these applications; (a) being able to follow current news and developments (36.5%), (b) accessing entertaining content (35%), (c) being able to spend free time (34.4%), (d) keeping in touch with friends and following what they do being able to (33%), (e) share photos or videos (27.9%), (f) search for products (27.5%).

When the statistics for our country are examined, there are 65.80 million (77.7%) internet users as of 2021, and this rate has increased by 3.7 million compared to 2020. The number of active social media users in our country has been determined as 60 million. This rate represents 70.8% of the total population. The rate of active social media users has also increased by 11% compared to 2020. Internet usage time in our country has been determined as 8 hours. In the review, 3 out of 8 hours are actively spent on social media applications. In addition, according to Google Play, social media applications are at the top of the list of the most popular free applications. It is stated that these social media applications have been downloaded approximately 4 billion times in total. This shows that the internet and social media are in demand as much as basic needs.

Adolescents are in the group that follows technological devices and innovations and has the highest number of users. They often have the potential to adopt new technologies early, including the internet, mobile phones, social media and other devices. Compared to previous generations who learned to use it as they got older, today's adolescents were born into the age of technology. For this reason, it is also adolescents who find it difficult to separate themselves from technology. Because if they are out of date or do not have good connections, they may experience socially negative situations among their peers. As a result, adolescents spend a lot of time on all these new forms of technology and are increasingly integrated into their lives. Adolescents state that technology has become an extremely important part of their daily lives. adolescents; states that technology is an important part of their daily lives as it helps them stay in touch with their friends as well as their families.

The aim of this study is to determine whether the social media use purposes of adolescents (secondary school students) are related to the social support

perception levels of adolescents by measuring their social media use purposes and social support perception levels. The sub-objectives of the research are:

- 1. For what purposes do adolescents use social media the most?*
- 2. What are the social support perception levels of adolescents?*
- 3. Is there a relationship between adolescents' social media usage purposes and social support perception levels?*

In this study, quantitative research technique was used, and the relational method, one of the quantitative research methods, was used. 152 adolescents between the ages of 12 and 15 voluntarily participated in the study. . Research data were obtained by using personal information form, Social Media Usage Purposes Scale and Multidimensional Perceived Social Support Scale. Descriptive statistical analysis tests and Pearson correlation analysis tests were used in the analysis of the data. As a result of the research, it was determined that there is a significant and positive relationship between adolescents' social media use purposes and social support perception levels. In addition, it has been determined that adolescents have a high extracurricular screen use time, they use social media mostly for sending and receiving messages and accessing information, and their social support perception levels are high.

The online collection of the data of the research conducted due to the pandemic and the number of schools where the application was made are among the limitations of the research. Supporting the social development of adolescents is important for their development. For this reason, in other studies to be conducted, different age groups, different school types and schools in different districts can be examined.